

Poemes de Fèlix Cucurull, en portuguès

Per damunt o per davall —o qui sap si al marge— de les relacions diplomàtiques dels Estats actuals, obediènts a interessos polítics, econòmics, etc., existeix un altre diàleg més fecund, més positiu, a nivell de l'ànima del poble, el qual s'estableix mitjançant la comunicació franca, orfe d'interessos mesquins, a través de la paraula dels poetes, dels escriptors, dels dramaturgs, de l'expressió plàstica, del cant o de la dansa, un diàleg, en definitiva, que tradueix la voluntat popular de germanor entre els pobles. És a aquest nivell on es produeix el reconeixement de l'esperit autèntic, de les arrels vitals, que donen caràcter nacional a un poble; és a aquest nivell, en respectar i valorar els trets diferencials de cada un dels pobles que intervenen en el diàleg, on les nacions poden enfilarse el camí que, a darrera instància, podria menar-les a una convivència fraterna i pacífica, en plena llibertat.

A aquest nivell s'està produint el reconeixement de l'ànima diferenciada del nostre poble, de part d'alguns països que estan incorporant a llur llengua algunes de les manifestacions literàries dels Països Catalans. És cert que el nombre de traduccions d'obres catalanes a d'altres llengües no és, encara, massa nombrós. Darrerament, però, sembla que l'interès forà per les nostres manifestacions literàries s'està desvetllant com ho demostren les versions de *La pell de brau*, de *La plaça del Diamant*, per exemple, a d'altres llengües, o l'article aparegut al *The Times Literary Supplement* de Londres sobre Carles Riba, Salvador Espriu i Gabriel Ferrater, o l'aparició d'una gramàtica catalana a Txecoslovàquia, o bé la selecció de poemes de Fèlix Cucurull que Montfort Editor acaba de publicar a Sao Paulo (Brasil). Aquests *Poemas Escolhidos* han estat seleccionats i traduïts per una bona coneixedora de les nostres lletres, Stella Leonardos, i enriquits amb un retrat de

l'autor i quatre dibuixos del dilecte artista català Francesc Domingo. Stella Leonardos ha traduït, també, al portuguès l'extens poema d'Agustí Bartra *Màrsias i Adila*, el qual fou, així mateix, editat per Montfort amb dibuixos de Domingo.

Els poemes de Fèlix Cucurull escollits per la traductora pertanyen a dos llibres, un dels quals roman inèdit en català, per tot el que nosaltres sabem: *Ara no us ho puc dir*. L'altre és *El temps que se'n escapa*, el qual havia estat editat per "La font de les tortugues" de Mallorca (1959). Malgrat que manta vegada, el poeta sembla enfilarse el camí del somni, que es perd a la recerca d'un ideal o d'una il·lusió, sempre descobrim en el trasfons de la seva obra un compromís tàcit amb la realitat, una realitat que s'entronca indissolublement amb la de la problemàtica del nostre poble. Aquesta consciència, de part de Cucurull, respecte a la lluita en què els catalans ens trobem embrancats, atia l'esperit combatiu del nostre poeta i, així, la seva veu es torna cada cop més sonora, més vibrant, més aguda. Semblaria que cada vegada se li fa més difícil ofegar el crit que dúiem tots "dins l'espinada", com diu ell, i aquest crit avui tant podrà esclatar en forma de renec com en el del clam que convida a la lluita: el "bon cop de falç" del poema *Els segadors*. No cal dir que la combativitat es fa palesa als poemes de *Ara no us ho puc dir*, per bé que precisament és en ells on copsem un tint d'escepticisme, una certa amarguesa en el to. Diríeu que, tot i haver-se adonat de la necessitat imperiosa de la lluita, qualche decepció provocada per les actituds d'alguns dels seus connacionals l'obliga a mostrar-se'n pessimista. Però quan dubta entre encarar-se amb la realitat o escapar per la via del somni, recorda que "hi ha una bandera / que un dia em vaig fer meva" i aleshores sent que el

"dolor de tothom" augmenta el seu dolor i li puja gorja amunt "com un riu que es desborda". Per damunt de tot, hi ha la fidelitat als mots de la seva llengua, a la seva cultura, a: "una pàtria on tu i jo puguem sentir-nos plenament homes entre els altres homes".

La traducció, fidelíssima, ha estat feta amb amor i respecte. La traductora demostra posseir una fina sensibilitat i un coneixement pregon de la nostra llengua, tal com havia posat en relleu en la traducció de *Màrsias i Adila* d'Agustí Bartra, la qual li valgué els elogis més apassionats de part de la crítica brasilera i portuguesa, i unes observacions admiratives de Pau Casals.

Una nota de l'editor presenta Fèlix Cucurull al públic de llengua portuguesa, tot assenyalant que la seva pàtria està subjugada d'ençà del 1714 i ressenyant breument la lluita que han sostingut sempre els intel·lectuals i els artistes catalans per al restabliment de l'antiga llibertat. Així mateix, el llibre inclou una llista de les obres publicades per Fèlix Cucurull fins a la data, destacant les que han estat traduïdes al portuguès. Una nota al peu diu que l'obra de Cucurull, a més del portuguès, ha estat traduïda al provençal, francès, alemany, búlgar i txec.

Creiem que hauria calgut inserir-hi una explicació del què és i representa per als catalans "Els segadors" (puix que l'editor hi fa referència i un dels poemes està dedicat, precisament, als segadors amb al·lusió a l'himne nacional de Catalunya), per tal que el lector brasiler o portuguès pogués copsar tot el sentit del que tant l'editor com l'autor han volgut dir. Per error, a la nota bibliogràfica, figura *El silenci i la por* sota l'epígraf on hom ha inserit els llibres de poesia, quan en realitat és una novel·la. Això i un parell d'errors de correcció constitueixen les úniques objeccions que fariem al llibre, el qual, d'altra banda, ha estat curosament i pulcrament editat. En definitiva, aquesta edició bilingüe de poemes escollits de Fèlix Cucurull és un exemple digne d'ésser imitat per la munió de catalans que arreu del món es dediquen a l'edició de llibres.

Jordi Arbonès

"Ressorgiment" Nº 630
gener 1969